



ANY IV.

Barcelona 25 de Març de 1894.

NÚM. 12.

## EFEMÈRIDES CATALANES

### MARÇ

#### Día 25.

1329. Se coloca la primera pedra de la actual esglesia de Santa Maria del Mar, erigit per la generositat piadosa de sos feligresos. Una historia brillent la faria venerable als ulls de tot bon patrici, sinó fos, además, tan nobilíssim temple, monument gentil en son género y ben fabricat en quant puguia conseguirse, com diu Ponz; y atreviment dels mes brillants y ben executats que 'n produhí la arquitectura gòtica, segons lo P. Villanueva, que n' honra á la ciutat que 'l estotja en son sí.

#### Día 26.

1748. Mor á Barcelona ahont havia nascut 77 anys enrrera, lo molt erudit historiògraf En Pere Serra y Postius, á qui los redactors del *Diario de los literatos de España*, anomenaren varó insigne per la sua aplicació y saber, respecte les antiguetats y monuments de la historia espanyola.

#### Día 27.

1427. Se verifica una processó de pregaries que va de la Catedral á Santa Maria del Mar, ab assistencia de gran nombre de minyons y donzelles, que á peu descals van seguintne lo curs

tot cantant les lletanies, dels beneficiats y canonges de la Seu, los Concellers y molts notables personatges de tots los estaments presidits per lo ilustre Bisbe Sapera, y arribats en la predita esglesia se canta ofici solemne que celebra dit prelat, y predica l' honorable Mestre Felip de Malla.

#### Día 28.

1706. L' arxiduch Carles d' Austria qui tan ingratement se portá ab los catalans, tanca les Corts catalanes que 's celebraren en lo saló de Sant Jordi de la Diputació ó Generalitat, essentne les últimes que n' ha celebrat lo Principat en us d' aquella autònomia que ha anat perdent fins al extrém de no recordarse molts y molts de sos fills de que n' eran catalans.

#### Día 29.

1229. En la ciutat de Lleyda, presidit per lo Llegat apostòlich Joan Cardenal, Bisbe de Sabina, se celebra un concili en lo qual se tracta de disciplina eclesiástica y s' establexen aquelles reformes que 's creuen mes oportunes en lo clero.

#### Día 30.

1811. Lo sangüinari general francès Macdonald, duch de Tarento, després d' haverse apoderat de Tortosa y venint de Tarragona, s' acanona á Manresa y després de convertirne l' edi-

fici de la cova de Sant Ignasi en quartel y la Seu en estable, á entrada de fosch mana incendiarne la ciutat per tots sos quatre costats.

DÍA 31.

1889. A una edat bastant avançada mor á Barcelona, d' hont era fill, l' antich professor y director de les classes de dibuix de la Llotja, de les quals n' havia sigut aprofitat alumno, valguentli la sua aplicació l' ésser pensionat per la Reyal Junta de Comerç pera continuar sos estudis artístichs á Italia, que s' anomená Claudi Lorenzale, autor d' un sens fi d' obres molt renomades, y un dels mestres que mes han influït en lo desvetllament artístich de nostra patria, com ho justifica lo bon nombre de dexebls que ab tot y seguirne la carrera del art per diferents camins als que ell ne seguí, recordaren sempre les sues ensenyances.

RAMÓN N. COMAS.

## GLORIA Á NAVARRA

Quan En Sagasta sortia del darrer Concell que celebrá l' anterior ministeri, los periodistas que, mentres aquest durava, havian sentit flayre de carn morta, lo escometeren y, després de saber que portava á la Reyna la dimissió de tots los ministres, li preguntaren sobre 'ls motius del transcendental acort; y En Sagasta digué als periodistas paraulas de las que es desprénia que l' entrebanch que principalment havia fet caure al govern era la qüestió de Navarra.

Encara que 'l quefe del últim govern que hem sofert, no hagués sigut un polítich tant campetxano y cor obert ab lo quart poder del Estat, com ho es l' antich miliciano, no era gens difícil de comprendre, y cap mica exposat d' afirmar que la viril oposició dels navarros á la projectada violació dels seus drets, havia obligat al ministeri Gamazo á dexar, lo que gráficamente ne diu nostre poble, la menjadora.

Es la actual Navarra un regne petit; es tant petit que, segons refereix un publicista d' aquella regió, diputat republicà en las Constituyents del 69, En Castelar s' oposava á la erecció d' aquell regne en Estat, per la seva petitesa. Axó sí, En Castelar al parlar axís no 's recordava (ell tant fort d' Historia!) que la Navarra fou esquarterada per l' absolutisme centralista; que de Navarra foren pel dret de la força separats importants territoris que sospiran l' hora d' ésser reintegrats á la estimada mare patria, sobre tot Calahorra, víctima del centralisme gros de la Cort y del petit de Logroño, que no la han dexada respirar may, apesar de tenir, com á bona filla de Navarra, vigorós alé.

Mes, ab tot y la petitesa del territori de Navarra, quan plantá cara al govern, digues ab las paraulas que 's vulga, lo cert es que 'l posá en gran conflicte, y que d' aquest conflicte 'n morí 'l ministeri.

Y axó s' explica ab pocas paraulas: Que sia petit, que sia gran, un territori té foça que no podrán dominar may los governs parlamentaris, quan al dret de sas reclamacions adjunta la decisió clarament irrevocable de que anirá fins ahont convinga pera defensarlo. Los navarros tenian rahó, y, per medi de sa digníssima Diputació foral, digueren ben alt y ben clar, ensenyant que 's donavan compte de totas las possibles conseqüencias, que la rahó que tenian no la dexarian trepitjar, mentres quedessen navarros, ni per rés ni per ningú.

¿Qué podia fer lo govern en tal cas? Podia haver agafat y empresonat als exemplars diputats que cumplint noblement l' encàrrech de sa patria 's negavan ab enteresa que assombrá á la infatuada burocracia de la Cort, á tractar sobre lo que entenian intractable. Més axó era lo alçament de tots los navarros. ¿Y qué? ¿No deya ja En Cánovas que s' havian de enviar vint mil soldats pera reprimir la

Navarra? En Sagasta més dutxo, no vá ser d'aquest parer; vá comprendre que un poble tant convensut del seu dret, y tant amant de lo seu com Navarra, no 's domina com una sublevació de sargentos, y més práctic que testarut, vá decidir aplicar al cas lo seu únich principi de govern: Deixémho corre per ara. Y com que en Gamazo, volía tirar al dret, no hi vá haver altre remey que desferse de 'n Gamazo. Y vetaqui 'l ministeri anomenat de personatjes, volcat per una alenada de regionalisme.

Quan un veu tanta debilitat en los governs parlamentaris y reconeix la força ab que revé l'amor renaxent de las patrias nacionals, sent dintre 'l cor que s'acursa, s'acursa, lo camí que degades sembla tant llarch del triomf de nostra santa causa.

Apoyats los governs parlamentaris en l'artifici de la representació nacional y arrelat lo Regionalisme en las entranyas dels pobles, quan aquest partexi decidit de la llur voluntat ¿quina resistència podrà aquell oposarli?

No mes cal repassar la historia, encara curta, però molt instructiva, de las batallas que aquets dos contraris han tingut: En la qüestió del Códich Civil, lo govern parlamentari hagué de tocar retirada, reformant per imposició del regionalisme alguns articles d'aquell. En la qüestió de las capitanías generals, la Coruña, va fer capitular al govern parlamentari. Y ara, en las reformas económicas, lo dret de Navarra, ha fet rodolar un ministeri de notables.

Ab aquestas ensenyanças ¿qui no agafa coratje? Per ara 'l Regionalisme compta per victorias sas batallas. La llástima es que 'n dona pocas.

La llástima es que 'ls pobles tenen encara l'ànima condormida. Ja s'anirà despertant; sinó als cants dels poetes que li retreuen glories del passat y ensomnis del

pervenir, sinó á la veu aflamada dels oradors que 'ls cridan al camí de la regeneració, ja es despertarán als clams de la miseria y á las fuetadas de la tiranía. Y quan se desperten, s'ajuntarán Navarra y las Bascongadas, Galicia, Aragón y Catalunya, y, si ara una sola regióquesap defensarson dret revolca á un govern ¿qué no podrán alcançar totas las germanas empenyent ab lo mateix dret y ab força igual?

Diréu que Navarra encara no ha triomfat, que la qüestió encara no está resolta. De fet, es cert, però 'l ministeri caygut, y el governador tret de Pamplona, son las víctimas que pregonan la victoria dels navarros.

N. VERDAGUER CALLÍS.

## LO CERVANTISME Á BARCELONA

### I

A propòsit de la *Segunda Ración de Artículos* del Doctor Thebussem.

Prou conegut es, en la literatura espanyola contemporánea, lo pseudònim del Doctor Thebussem pera que nos entretingám en explicar que ha amagat la original personalitat de don Marian Pardo de Figueroa. També es generalment sapigut que de ses variades aficions ne forma part un ardorós cervantisme, dels de millor lley. Axó vol dir que en ell la *cervantofilia* no ha estat una vulgar mania coleccionística desprovehida d'estudi.

Al dedicarse á esbrinar moltes particularitats del Quixot ó de son autor, posanthi á continuació les valioses dots intellectuals que Deu s'ha servit atorgarli, tal vegada haurá cregut cumplir ab una obligació de la sanch cervántica que circula per ses venes (1). Lo cert es que ho ha fet, y ho ha fet be.

Des de llarga data, ço es del 1857, lo Doctor Thebussem ha vingut tractant, en variats articles publicats en diferents periódichs, de Cervantes, de ses obres y de sos emuladors. En

(1) Véges lo arbre genealògich del pare de Miquel de Cervantes, que presenta en la página 86, de la *Segunda Ración de Artículos*.

molts d'ells se firmava *Droap* (anagrama de Pardo), y en altres, Doctor Thebussem (que equival á Doctor Embuste). Segurament la major part d'estos treballs haurían passat desapercbut del mon literari, en lo esdevenidor, lo qual fora veritable llástima, si no hagués tingut lo bon sentit práctic de presentarlos avuy recopilats en un volúm que porta per nom *Segunda Ración de Artículos (Epístolas Droapianas.— Artículos Cervánticos)*. Aquest, no sols està destinat á ocupar un bon lloch en les llibreríes dels cervantistes, si que també en les biblioteques de alguna importancia, per la particularitat de recopilarse en ell casi tota la *cervantofilia* en son desenrotll y variades evolucions. Bé confesa en lo prólech, lo il·lustrat *Doctor*, que aytal afició ha estat per ell seguida pas á pas, puix que assistí al seu bateig y ha pres candela en son enterro.

En los primers articles d'aquesta *Segunda Ración* presenta, de má mestre, lo que pot esdevenir un museu cervántich, empresa certament poch realisable, si no es patrocinada per una entitat de válua. Mes avant refereix los treballs preparatoris per constituir una *Sociedad de Cervantes*. Y fou tant lo entusiasme regnant en aquells anys (1860 á 1866), que s'arribá á llançar la idea d'establir una magnífica *Colonia de Cervantes*, ab edificis apropiats, biblioteca, museus, jardins y fins la *ínsula Barataria* reyal y verament arreglada. Lo projecte era realisable (ab la ploma) en lo espay de cinquanta anys.

Trobém, al regirar eix llibre del Dr. Thebussem, com començá la celebració dels aniversaris en sufragi de la ánima de Cervantes, en la iglesia de les Trinitaries de Madrid, hont est escriptor jau enterrat. Y com les *Epístolas Droapianas* son relacions anyals de lo esdevingut en lo cervantisme, fora prolixitat pretendre resumir lo sens fi de noves referents á llibres y edicions del Quixot, pintures, lápides, articles periodístichs, comedies, raritats bibliogràfiques, comparses carnavalesques, trovalles de documents, etc., etcétera, referent á Cervantes ó á les sues obres.

Entre mitg de tantes curiositats allí aplegades, hi recordám la existencia de certa edició del Quixot, manuscrita, en caràcters taquígráfichs, axí com d'una altra edició transcrita ab lletra comuna, en 54 petits fulls de paper de fumar. Com

á fet graciós val la pena d'assenyalar la venda haguda á París durant la Exposició Universal del any 1867, del escut portat per Don Quixot en la batalla contra los molins de vent, lo qual adquirí un rus, mes rich de diner que de cervell:

qui no ho vulla creure  
pot anarho á veure.

D'entre eix cúmulo de noves del cervantisme á Espanya y en altres Nacions, com es molt natural nos havém fixat ab aquelles qui tenen relació ab nostra estimada regió. Alí hi trobám esmentades, á mes de edicions del Quixot estampades á Barcelona, una comedia, *Cervantes cautivo*, que devía estrenarse en lo teatre del Olimpo de Barcelona, en lo mes de maig de 1867; una poesia *Nuevo viaje de Cervantes al Parnaso español*, que llegí Mossen Jaume Collell en la sessió celebrada pel *Círculo literario* de Vich, en abril de 1869, per commemorar la mort de Don N. Peñalver; un folletet de dotze pàgines, publicat per l'*Ateneo Tarraconense de la clase obrera*, en 1872, contenint diferents articles dedicats al Quixot y á son autor; lo *Boletín de la reproducción del Quijote* publicat per Lopez Fàbra en 1872; y la bibliografia general de Cervantes, que emprengué publicar Don Leopold Rius en 1874; les dues darreres á Barcelona.

Axó 'ns ha fet dirigir l'esguart á aquest Principat y no dexém de véurehi estampades reliquies, mes ó menys importants, del passatge de aquesta alenada cervántica, tan ben estereotipada en la *Segunda Ración de Artículos*. Davant lo temor de que no sigan prou conegudes, no ja dels forasters, sinó dels catalans matexos, nos atrevím á compendiar tot lo d'alguna importancia que 'ns ha sigut possible inquirir pertocant al Cervantisme á Barcelona.

FRANCESCH CARRERAS Y CANDI.

## LA RESURRECCIÓ

Aleluya! surt la vida  
del sepulcre de la mort,  
florida trau l'Esperança  
en la terra de dissort.

S'ha alçat Jesús de la fossa  
de tres dies enterrat,  
y ab la llum d'omnipotencia  
tot lo mon ha il·luminat.

Ja tots los homs de la terra  
son germans com fills de Deu,  
y del Senyor la justícia  
á cascú dona lo seu.

Veu l' univers lo miracle  
del sacrifici d' amor,  
trau flor d' eterna alegria  
l' arbre sant del Redemptor.

Lo combat del cors y l' ànima  
per Jesucrist ha final,  
la Creu d' amor es la fita  
del temps y l' eternitat.

Jesús la mort ha vençuda  
y al Calvari fa florir  
de sa mort la flor de vida  
que may més s' ha de marcir.

Aleluya! tota pena  
ja té consol per Jesús,  
l' alegria de les ànimes  
es la Creu d' amor, res pus.

Aleluya! surt la vida  
del sepulcre de la mort,  
florida trau l' Esperança  
en la terra de dissort.

MIQUEL V. AMER.

## LA Cerdanya ESPANYOLA

### I

Després del Rosselló, provincia germana, hont  
la parla y costums son encara una protesta con-  
tínua y vivent de sa anexió á França, no hi ha  
en tot lo Pirineu catalá terra mes atractívola y  
pintoresca que la Cerdanya.

Aquesta plana del Pirineu es encantadora.

Quan l' estiu arriba, las flors ribetejan los  
márgens de la torrentera, y la regalecia y gen-  
ciana de sas montanyas, encatífan comas y tu-  
rons d' agradable verdor. Llavors, en aquest bell  
racó de Catalunya s' hi axopluga la llegenda que  
lo positivisme d' avuy ha menysprehat, y's revela  
allí, ab la música d' una parla misteriosa, en las  
llars dels senzills montayesos, que may degene-  
ran porque no entregan sa sanch á las corrents  
de la vida moderna. Allí cada bauma té un mis-  
teri, cada castell enrunat una llegenda, cada po-  
ble una tradició, cada tossal un recort, cada creu  
una historia y cada llar una creu.

He admirat allí tantas bellasas, tanta poesia,  
que ma ploma, no avesada á primors, no pot  
donar compte de cada una d' ellas.

Si viu en ton còr lo foch sagrat del amor de la  
Patria, benévol lector, ¿voldrías acompanyarme  
en ma excursió á un tossal, des d' ahont, com de  
altiu mirador, podrém contemplar aquesta her-  
mosa terra?... Asseguts en aquest turó cubert de  
gloriosas runas que un jorn sigueren l' altiu cas-  
tell de Llivia, célebre en los anals de Catalunya,  
extenguém nostra mirada envers lo Nort y po-  
drém admirar la vista mes sorprenent de la na-  
turalesa, un dels panoramas mes encantadors  
que l' home pot imaginar.

Montanyas gegantescas que s' endinzan en lo  
espay, enrotllan lo pays donantli la forma d' an-  
fiteatre, y allí hont apar que'l sol s' amaga cada  
vespre, s' enlayran formidables turons, com  
agullas d' un campanar gòtich, cuberts mitg any  
de neu, semblantse en sas formas á una serie in-  
terminable d' amenaçadoras onas.

Lo riu Segre, com joganer infantó baxa sal-  
tant de las estribacions del Puigmal, y com ja  
cansat de son curs precipitat, apar dormitós en  
la plana, y senyala son pas tardiu ab sa corrent  
cristallina que es en tot temps la vida dels horts,  
prades y jardins que's troban á son pas.

Aquí, als nostres peus, mira recolzada á la ro-  
mana *Julia Libia* que, retirada en mitg de la ar-  
breda, apar que viu de sos antichs y gloriosos  
recorts.

Mes enllá, sobre un turonet com en setial de  
reyna, á *Puigcerdá*, altívola vila que axeca son  
front ab orgull al veures voltada de pobles, com  
reyna de vasalls. A tocar d' ella s' oviran ele-  
gants *chalets* com esbart de cisnes que surten de  
rabejarse en l' estany y s' amagan entre las flors  
de sos jardins.

A la dreta, *Saneja y Guils*, arrambats al ves-  
sant de Carol, com centinellas que vetllan los  
límits de la Patria.

*Bolvir*, com devota esposa agenollada als peus  
de la Verge del Remey, s' acull al poderós pa-  
trocini de tan soberana Reyna.

Mes ençá, á esquerra, *Ventajola y Talltorta*  
com agraciadas donzellas que trenan garlandas  
ab las flors de sas pradas y jardins.

¿No oviras á l' altra part del Segre, com bell  
esvol de colomas que nían en las estribacions de  
la montanya, á *Vilallobent, Pereras, Caixans,*  
*Urtg, Vilar y Alp?*

Com ruborosa donzella que pensa sempre en

son amat, *Estoll* s'amaga á l'ombra dels arbres de sas hortas, però mirant sempre á sas ayrosas companyas *Das y Mosoll*.

No t'allunyis tant, minera *Prats*, y déxans contemplar sols un moment ta hermosa plana encatifada de verdor.

M'apar veure á Sanabastra que, comi graciosa nimfa surt de rabejarse en l'ona del Segre.

Y... no puch mes... la vista per dissort no mi hi arriba.

Lector estimat, no 'ns girém pas enrera, perquè una llàgrima cohenta per l'amor patri, solcaria nostra cara y 'ls colors de la vergonya colorarian nostras galtas, vegent presa d'altra nació aquell tros de nostra Cerdanya, catalana encara en sa llengua y costums.

Admirador de tot lo bell, nò puch menys de rendir mon tribut d'admiració á aquests llocs que acabo d'ovirar, hont lo cor s'axampla y 'ls sentits s'extasien y la vista no es prou poderosa per assaborir tant encant y tanta poesia.

Si algun dia, hermosa terra cerdana, t'he de dexar, tal volta per sempre, y 'l céfir en sas alas te porta un sospir, será un testimoni de que 'm recordo de tas bellesas y un plany d'anyorança de qui fou ton admirador.

P. SAFONT.

## LA PASQUA DELS NINS

(TRADICIÓ Ó COSTUM DE MASSANET DE CABRENY)

AL MEU ESTIMAT AMICH EN RAMÓN MASIFERN

¿Quí sab si plourá demá?  
diu el nin á la seu' mare.

—Me sembla que no, fill meu:  
la nit es molt estrellada,  
y además... quasi may plou  
per el dissapte de Pasqua.—

Content el nin se 'n va al llit,  
y un *Pare Nostre* á las Ànimas  
diu per'que demá 'l despertin  
quan comenci á surtir l'alba.

Malsdecap sota 'l coxí,  
somia *cascabelladas*,  
*panderetas*, y *cistells*  
ben plens d'ous y butifarras.

Mes no dorm tothom com ell,  
que la mare dorm ab ansia:  
tan bon punt los rossinyols  
lo seu cant á Deu enlayran,  
ja ven per el finestró

qu' un bon dia se 'n prepara;  
y apulit, sens fer soroll,  
ja 's dirigeix á la cambra,  
hont dorm ab son d'angelets  
lo fillet de sas entranyas.

A la ma porta un drap moll,  
y li passa per la cara:  
tot s'ha esparverat el nin,  
perque n'es molt freda l'aygua,  
y encar' mitg endormiscat,  
pregunta: ¿No plou pas, mare?

Ja 's troban reunits tots  
els de la colla á la plaça:  
el mes gran porta 'l cistell  
hont s'han de guardar las *pagas*;  
un altre, penjada al coll,  
lluheix la cascabellada;  
panderos... ne duhen tres,  
ben llampants, per estrenarse.

Y armats tots ab un garrot,  
que es groxut com mitja cama,  
per si decás un gos foll  
pel camí 'ls hi planta cara,  
s'enfilan montanya amunt  
ab mes dalit que una dayna.

De la primera embestida,  
son ja á la ratlla de França:  
¡Com contemplan des tan alt,  
extesos sota sas plantas,  
á l'esquerra 'l Roselló,  
l'Ampurdá á ne l'altra banda,  
y al davant el mar immens  
abraçant á las dos planas!

Arriban al *Mas d'Amunt*,  
los gossos ab furia 'ls lladran;  
ells ensenyan lo garrot,  
que sens dir res... prou que parla!  
—A' Maria! ¿S pot entrar?—  
Fan al punt son á l'escala.  
—¿Nos voléu jaquir cantar  
els *Goigs*?

—Si, cantéu, maynada.

Y lo mateix que hòmens grans,  
fan rotllo al mitg de la sala:  
don' la senyal el *primer*,  
retrincan cascabelladas,  
van enlayre 'ls panderets,  
y 'l *Regina Coronada*  
altre cop després d'un any  
ressona per la montanya.

Mentres tant, buyda 'l rebóst  
la pubilla de la casa;  
y 'ls baylets que van cantant  
al cistell donan ullada:  
com la paga va molt bé,  
n'han cantat las vuyt *posadas*,  
sense dexar ni un sol mot  
ni estrafer una paraula.

Ab lo cistell ja mitg plé

¡qué contentoy la quitxallal!  
 —¡Adéu siau, fins un altre any!  
 —¡Que passéu felicas Pasquas!  
 —¡Deu vos dó molta salut!  
 —¡Y porchs per fer butifarras!  
 —¡Y gallinas per fer ous!  
 —¡Y bons boscalls per la brasa!

Donat l'últim adéu siau,  
 els gossos los acompanyan  
 fins á l'entrada del bosch,  
 y ells estrompassant las matas,  
 saltant penyas y barranchs,  
 van corrent d'un mas al altre,  
 dexant los qui portan dol;  
 y abans de la mitja tarde  
 dins la vila ja 'ls teniu  
 cantant goigs de casa en casa.

Quan ja som al endemá  
 ..... avuy no hi ha diná' á casa:  
 del be de Deu recullit  
 ¡que no n' es pas poch ni gayrel  
 á la mare d'un dels nins  
 la n' han fet depositaria.

Guarda vuyt dotzenas d'ous,  
 sis terças de cansalada,  
 butifarras... no 'n vulguéu,  
 y sis pessetas en plata,  
 de las que se 'n traurán tres  
 per un parell de pollastres.  
 —¡Quina festa que farém!  
 —diuen ells—¡quinas truytadas!

Quan las dotze n' han tocat  
 ja están tots sentats á taula.  
 ¡Si 'n surten allá de plats!  
 ¡Cóm se buydan las grasalas!  
 ¡Cóm va rajant el porró!  
 ¡Qué 'n son de bonas las salsas!  
 ¡Y qué bé 'ls fá 'ls ous ferrats  
 y ab criquetas la Mariagna!  
 ¡Y quina gatzara 'ls nins!  
 ¡Y quina alegría 'ls pares!  
 los avis ¡qué contentóns!  
 Ab los seus nets ¡cóm hi baban!  
 —¡Qui pogués torna' á ser nin  
 no més que un' altra vegada...!

La festa ja s' ha acabat:  
 los nins pensan ¡quina llástima!  
 ¡Encara se 'n falta un any  
 per arribá' á l' altra Pasqua!

PAU DELCLÓS.

## MOVIMENT REGIONALISTA

La Academia Católica de Sabadell ha publicat lo programa de premis de son primer certámen catequístich del que no sabríam com ferne un elogi prou digne.

Lo trascrivim en sa part principal, recomanant lo hermós exemple:

I.—Se invita á públich Certámen de Doctrina Cristiana á tots los noys de quinze anys per avall, domiciliats en exa ciutat de Sabadell, y pertenexents á la classe jornalera ó aprenents de ofici, ab exclusió de quants frequentin las escuelas diurnas ó las hagen frequentadas en los sis mesos anteriors á la present Convocatoria.

II.—Los premis serán tres, y per cada hù se concedirán altres tants *accessits*, segons á continuació se expressa:

*Primer premi*.—Diploma de honor: Imposició de cinquanta pessetas en la Caja de Ahorros y trajo complert de llana, (en corte) al qui millor sábiga de memoria tot lo Catecisme de la Doctrina Cristiana (text oficial del Bisbat de Barcelona) axó es, las Oracions y las quatre parts anomenadas de Fé, Esperança, Caritat y Bonas Obras.

*Segón premi*.—Diploma de honor: Imposició de trenta pessetas en la Caja de Ahorros y trajo complert de llana al qui millor sábiga de memoria la meytat del Catecisme sobredit, axó es, las Oracions y Doctrina de Fé y de Esperança.

*Tercer premi*.—Diploma de honor: Imposició de vint pessetas en la Caja de Ahorros y trajo complert de llana al qui millor sábiga de memoria la part del Catecisme que comprén las Oracions y la Doctrina de Fé.

*Accessits*.—Tres per cada hù de dits premis, consistents en menció honorífica y pantalón ó bé americana ó armilla de llana respectivament.

III.—Per optar al primer premi no deurán passar de quinze anys los aspirants, axis com ni de tretze pel segon, ni de onze pel tercer, com igualment pels respectius *accessits*.

V.—Los aspirants deurán presentar sollicitut al Prefecte de Catequística de aquexa Academia des de avuy cinch de Mars, fins al trenta de Abril prop vinent, expressant en aquella sa edat, naturalesa, pares, ofici y domicili.

VI.—L' Acte del Certámen tindrà lloch á las vuyt del vespre del segon dia de l' Aplech de la Salut (aqueix any 14 de Maig) en lo Saló principal de la Academia católica, baix l' ordre y Programa que senyalarán los Srs. Examinadors y que oportunament se publicará.

Ha sigut trasladat lo governador de Navarra, lo que fá creure que 'l nou ministeri no té intent de seguir las petjadas del anterior pel que toca á las relacions ab aquella noble regió.

Traduhim de *El Paladín*, periódich que 's publica en aquesta ciutat:

«En la circular de la Direcció general de Instrucció pera la organisació de *Colonias Escolars de vacaciones*, se enumeran colonias organisadas anteriorment, citantse las de Granada, Santiago, Pontevedra y... (per suposat) Madrid.

Tots recordám lo bon éxit de la que organisá en La Garriga la Societat Económica Barcelonesa d' Amichs del Pays, merexent del Govern que li fossen donadas

de R. O. las gracias y otorgadas algunas recompensas ben merecidas, ¿En poch menys de un any s' han perdut los antecedents que han d' obrar en la Direcció quina nova circular mencionám, pera que no meresca ser sapigut de tot Espanya que Barcelona respón á todas las iniciativas quan son útils y profitosas?»

Retallám de nostre estimat company d' Olot, *L' Olotí*:

«La Junta organizadora del próxim Certámen, ha quedat constituïda en la següent forma: *President*, D. Joseph Esquena y Mas; *Vice-president*, D. Manuel Masllorens; *Vocals*, D. Miquel Blay y D. Elisseo Sala y *Secretari*, D. Celestí Devesa.»

Dissapte de la setmana passada celebrá sessió la secció de Dret del «Centre Escolar Catalanista» en la que 'l vice-president de la matexa D. Ramon M.<sup>a</sup> Torras y Sampol, completá son estudi sobre 'l tema: «Personalitat jurídica de Catalunya,» quins antecedents tenia exposats en la sessió de la setmana anterior.

Segons noticias que llegim en los diaris catòlics, la darrera pastoral del Sr. Bisbe de Vich, de la que oportunament donarem noticia á nostres lectors, ha produhit molta sensació en tot lo mon catòlich y principalment á Roma, ahont ha sigut llegida ab gran respecte, fentne no acostumats elogis l' important y autorisat diari *Le Moniteur de Rome*.

Traduhim de nostre estimat company d' Avinyó, *L' Aiolí*:

«Lo 25 de febrer, en la Real Academia de Bonas Lletres de Barcelona, D. Joaquín Rubió y Ors llegí un ample estudi sobre *Bastero, provenzalista catalá*. Aquest Bastero era un catalá que, trobantse á Roma en lo segle XVIII, hi publicá en llengua italiana la obra titulada *La Crusca provenzale*, tractant de las poesias de nostres trobadors, ab l' intent de provar la influencia de la llengua y poesias provenzals en la llengua y poesia d' Italia. L' erudit Rubió, qui es lo majoral de edat dels poetes catalans, ha volgut traure del oblit aquell predecessor de nostre Raynouard. Com á provenzals, aplaudim nosaltres de cor son treball notable.»

De nostre company *Las Cuatro Barras* de Vilafranca del Panadés:

«Procedents de Sant Sebastiá dels Gorchs ahont anaren á fer una excursió, lo diumenge dia 11 del corrent estigueren unas quantas horas en aquesta vila una numerosa comissió del «Centre Excursionista de Catalunya» presidida pel Sr. Maspons y Labrós que ho es de la societat.

Durant sa permanència entre nosaltres, lo Sr. Sacases junt ab altres socis del Centre Catalá acompanyaren als excursionistas á las iglesias de St. Francesch y Sta. María, al Observatori Meteorològich, al Centre Agrícola y als grandiosos magatzems del Sr. Torres, de

tot lo qual ne quedaren fortament admirats per lo sens número de bellesas que atresoran uns edificis y 'ls adelantos científichs y mercantils dels altres. Los excursionistas se n' anaren sumament satisfets doléntlosi tan solament no poguer visitar altres llocs á causa de no disposar de més temps.»

La Lliga de Catalunya ha enviat telégramas á la Diputació foral de Vizcaya y á la Societat de Bilbao Euskalerria associantse al dolor d' aquellas patrióticas entitats per la mort del ilustre regionalista D. Fidel Sagarminaga.

Hem rebut la agradable visita del periódich regionalista *La Tradició Catalana* que anyoravam des de 'l darrer Desembre. L' estimat company se presenta tot ben engandayat, y magnificament imprés en la estampa d' En Giró. Lo Director Mossen Gaetà Soler, explica 'l programa de *La Tradició*, que no cal dir que se reduheix al lema que també á nosaltres guia y alenta «Deu y la Patria.» No més que sembla que no aném tan ben avinguts, com en axó de la doctrina, en alló altre del procediment.

Per la nostra banda, sempre serém amichs dels qui batallen per lo que nosaltres lluytám. Si no van per nostre camí, 'ns guardarém molt de pensar y més encara de dir, que no més es bo 'l quin seguim nosaltres.

Sia benvingut lo company que torna á compartir nostra tasca.

Acaba de morir á Torin (Italia) lo célebre patriota húngar Kossuth, desterrat de sa patria per no volguer consentir ab cap limitació de sa independencia. La mort d' En Kossuth es un dol nacional pera Hungria, que deu al gran patrici la autonomia que gosa. En lo nombre vinent, si á Deu plau, LA VEU DE CATALUNYA dedicarà un recort á la memoria del exemplar patriota.

#### R. I. P.

D. Fidel de Sagarminaga, l' ilustre vizcaí que honorava sa patria escrivint en páginas plenas d' hermosura la seva historia, y treballant ab tot lo seu talent y ab tot l' afecte de son noble cor en la obra de restauració del esperit patri dels seus paysans, pera axis preparar la revindicació de la vida foral, acaba de morir.

No fá molt que vingué á nostra ciutat, cercant en las bellesas d' ella que l' enamoraren y en las amistats que hi dexá quan, per primera vegada 'ns honrá assistint com á Mantenedor en la festa dels Jochs Florals, un consol per la seva invencible tristesa.

Llavors dedicarem al procer viscaí unas quantas ratllas de benvinguda. Nostres lectors no haurán oblidat que ja en ellas assenyalavam que rosegava 'l cor del ilustre regionalista un gran pesar: Havía vist morir al únich fill que tenia, dextantlo en un anyorament incurable. D' anyorança del seu fill ha mort lo patrici que plora Vizcaya, y ab ella quants estimám la santa bandera de las llibertats tradicionals.

Que Deu Nostre Senyor reunexi en la Gloria ab son fill al pobre pare que no ha pogut suportar la seva ausencia de la llar.

Preguen per ell nostres bons lectors.

## REGIONALISME

Segona part.

I

### ¿QUÉ ES LO REGIONALISME?

Definicions de diferents autors sobre 'l regionalisme.—Nostra definició.—Patria y Estat.—Definicions del Estat.—Diferencias entre Estat y Nació.—La Nació pot existir separada del Estat.—Origen de la Patria.—Origen del amor á la Patria gran.—Comparació del Marqués de Olivart.—Desenrotlló del amor en l' home.—Comparació.—L' amor es més intens quant més petita es la Patria.—L' amor á la regió es qui causa l' amor al Estat.—Al defensar l' Estat se defensa la regió.—Lo regionalisme es la aspiració de tots los pobles.—Tothom es regionalista.—Madrid ho es.—Lo regionalisme seu no es lo verdader.—Lo regionalisme es la Justicia.—Desperta ferro.

Moltas y diferentes son las definiciones que se han donat del regionalisme, d' aquest sentiment que un célebre polítich y escriptor modern anomena la idea més viva de nostra segle. En Mañé y Flaquer diu que es la llegítima aspiració de tots los pobles á viure segons las lleys de sa existencia social. (1) Segons lo Dr. Torras es la expressió de la vida normal, suau y feconda de una societat civilisada. (2) L' Almirall diu es la dignitat de tot un poble que s' alça indignada á protestar del escluvisme y del separatisme dels centralisadors. (3) Lo Marqués d' Olivart diu que l' esperit regional es lo recort de una comunitat de origen ó de raça, de un parentiu, de llengua ó sentiments que fá que 's presente ab una forma típica la acció social en cert nombre de pobles designats ab un comú nom geográfich ó lingüístich. (4)

Totas aquestas definicions del regionalisme son bonas y per lo tant nos plauen; però més que definicions son propiament aclaracions del concepte que ab aquells s' expressa. A nosaltres nos sembla que lo millor modo de definirlo es dihent que es l' amor á la regió ó més ben dit, l' amor á la Patria. Molts no estarán conformes ab axó de que 'l regionalisme siga l' amor á la Patria, axís es que devèm aclarar conceptes.

La Patria jamay se deu confondre ab l' Estat polítich puix son dos ideas del tot dife-

rentas. La Patria es lo lloch hont nasquerem y vam rebre las primeras impresions de la vida; es la Nació, axó es, un conjunt de personas unidas per los vincles de una comuna raça, de un mateix dret, de una mateixa llengua y de unas mateixas costums, que viuen dintre de determinat territori, ahont complexen en comú tots los fins de la vida. Aquestas son las definicions que tothom acostuma donar de Patria y Nació.

L' Estat, en cambi, no es la institució humana per la coexistencia de la llibertat individual, com afirma Kant; ni un simple ordre organitzat per lo fi del dret, com diu Krause; ni un sol poder de centralisació que 's destina á mantindre l' ordre y afavorir la vida social, segons Mohl; ni 'l centre de unitat de totas las esferas particulars, com diu Hegel, sinó, una agrupació de familias, enllaçadas pel vincle comú de una mateixa lligislació y autoritat soberana, ja sia aquesta independent, ja dependent de altre superior á ella. L' Estat es una potencia social existint en determinats individus pera procurar lo bé comú de la societat y conservar y defensar la seua unitat.

Que no es lo mateix Estat que Nació nos ho confirma la Historia, ensenyantnos que lo concepte del Estat no sols ha viscut encarnat en la Nació, sinó que, segons los temps, ha existit en altres é importants organismes socials.

L' Estat indica una relació de dret, un vincle purament legal que enllaça 'ls ciutadans ab lo poder públich y Nació, expressa una idea més àmplia comprenent á las familias que viuen en determinats territoris, regonexen un mateix origen y tenen historia, llengua, lleys, tradicions y costums iguals.

Además los Estados se fan y desfan segons las circunstancias puix son obra dels hòmens, y al desferse reapareix altre colp la Nació ó nacions de que aquell estava compost, puix aquestas están formadas no en congressos de hòmens d' Estat, sinó en los eternals concells de la Providencia divina. Veges, donchs, si es immensa la distancia que separa l' Estat de la Nació per més que los centralisadors moderns las confongan. L' Estat es obra dels hòmens y per lo tant imperfecta y accidental; la Nació es obra de Deu, luego es un ésser perfecte y essencial.

Essent diferents abdós conceptes, poden donarse dos cassos, per cert, ben contraris y oposats: que hi hage Nació que comprega varis estats, lo que ho veyèm en la época feudal, y que hi hage estat en lo qual hi bateguen los cors de diferents nacionalitats. En lo cas primer los estats serán débils, y en lo según las nacions viurán en perpétua lluyta per sos interessos més

(1) El Regionalismo.

(2) La Tradición Catalana.

(3) Lo Catalanisme.

(4) Artículos d' L' Aveng.

sagrats. L' exemple del primer lo trobám en tots los paysos de la etat mitjana, en aquella época en que 's constituïren los estats baix lo règimen feudal, lo del segón hem de buscarlo en los estats moderns creats per l' absolutisme, v. gr. Espanya, que no es una sola Nació, com molts pensan, sinó un Estat que comprén á varis pobles, com Catalunya, Castella, Aragó, etc., que regonexen los caràcters de verdaderas nacionalitats; raça, llengua, dret, historia. Lo regionalisme, donchs, es lo sistema que vol retornar la vida á las nacions posadas baix lo jou del Estat.

He dit que 'l regionalisme era l' amor á la Patria y aixís es en efecte. La Patria se uneix intimament ab la *família* ó sia ab la *societat domèstica*, primer element del Estat, y ab la potestat *patria*, d' ahont aquella prengué 'l nom. De la mateixa casa prové lo vehinat, després la ciutat, y aixís un extens territori l' ocupa una munió de famílies que procedexen de una mateixa soca, tenen igual llengua, las matexas costums y s' avenen perfectament, y á n' aquest territori se 'l anomena *Patria* com si no fós altra cosa que una extensió de la casa paterna y de la societat domèstica ó sia de la família.

L' amor á la *Patria* petita ó *nadiua* se axampla luego á la *mitjana* y vá á la *gran*, més dissipantse per graus, de manera que es tan feble quant més extensa siga aquella.

Ab una comparació senzilla s' explica la idea de Patria. Figureuvos (1) una espiral que surt de un punt molt petit, microscòpic é invisible pels demés, lo meu *casal*, hont vaig náixer y ahont espero que Deu me farà la gracia de acabar la lluyta treballosa de la vida. Dona una volta y comprén la terra dels meus avis; després una altra, y es ja hont nasqueren tots los ascendents dels meus fills; y roda, y roda, axamplantse fins arribar al cosmopolitisme. Y veyent en tothom un germá, crech per la fè, encara que la rahó apenas ho comprenga, la possibilitat, en llunyans dias, de la iglesia humana. Però al centre, lo campanar de la meua vila y la teulada de casa.

Ab aquest simil se veu clarament la gradació que segueix l' amor. En efecte, lo primer amor del home es l' amor á si mateix; després la llar; després lo veynat; després lo poble; després la regió. Més enllá d' aquesta, ja l' amor se desfá com la ombra en penumbra y aquesta en claror, com lo raig de sol en claror y aquesta en fosca.

Nosaltres comparám l' amor en l' home ab lo sistema planetari solar. Lo *sol*, que en nostre cas es l' *home*, es lo centre de vida que ab sos

raigs esplendorosos anima 'ls mons que á son entorn fan via; *Mercuri*, ó sia la *família*, es lo planeta que está més aprop d' aquell y per lo tant participa en alt grau de son calor, però may com lo *sol* mateix; *Vénus*, axó es la *vila*, es lo segón en ordre á la distancia y ja no té tant calor com l' altre. La *Terra*, ó sia la *Regió*, es lo planeta que participa de tal manera y en grau tan anivellat lo calor del sol, que brota la vida per tot arreu; podríam dir que en ell l' ardor del sol dona esplay á sas forçes benefactoras y productivas que en los anteriors estavan cohibidas. Després vé *Mart*, ó l' *Estat*, que participa molt menys de aquell element de vida; y aixís sucessivament se procedeix per graus fins arribar á *Neptú*, axó es, al *cosmopolitisme*, que reb tan suau calor del sol ab tot y rodar al seu entorn, que casi es imperceptible.

Ab lo fins aquí dit tením provat que, quant més petit es lo cercle de acció, més intens es lo amor. De manera que tothom ayma més la regió que tots los dias veu y toca, com un objecte que está al alcanç de la seva má, que l' Estat actual ó sia la agrupació de diferents patrias més enllá de l' horitzont que pot ovirar, puix á las fronteras de la patria arriban dissipantse per graus los raigs del sol de nostres amors.

N. FONT SAGUÉ.

(Seguirá.)

## LO REGIONALISME EN LA PREMSA

### COSAS ASSENYALADAS

—LA VEU DEL MONTERRAT. Vich, 17 de març: *Los museus de Vich*. Dona compte detallat dels darrers é importants augments que han tingut.

—LO CATALANISTA. Sabadell, 18 de març: *¡Malhaquanyat!!* Deplora la cayguda del ministre de Hisenda, Sr. Gamazo, en quant sa gestió económica era excellent despertador de las energías nacionales.

*Centre Catalanista de Girona y sa comarca*. Recurs interposat contra una providencia del senyor Governador de la provincia, negant la admisió en las oficinas del Govern civil dels documents que la Societat presentá escrits en llengua catalana.

—EL DIARIO CATALÁN. Barcelona, 18 de març: *Don Victor Ghebart y Coll*. Article necrològic del distingit escriptor que acabám de perdre.

—LAS CUATRE BARRAS. Vilafranca del Panadés, 20 de març: *Las Comarcas, II*. Estudi dels principis pera sa organisació dins lo regionalisme.

—LO SOMATENT. Reus, 22 de març: *La mort de Jesús*. (Extracte del cant X de *La Messiada* de Klopstock). Trelladat de *La Veu de Catalunya*.

(1) Marqués de Olivart. *L' Avenç*.

23 de març: *Redempció, poesia*, per Josefa Amer y Penya. Copiada de nostre setmanari.

—LA UNIÓN CATÓLICA. Madrid, març: Porta autografiada la següent poesia que publicà LA VEU DE CATALUNYA, deguda á la mística pluma de Mossen Jacinto Verdaguer, y que diu així:

Florejat de cinch ferides  
me sembla mon Aymador  
lo roseret del amor  
guarnit de roses florides.

Vora Jesús en la Creu  
la verge passà 'l martiri,  
diriau ¡ay! que es un lliri  
d' un roser florit al peu.

## DIETARI DEL PRINCIPAT

*Dia 17.*

Avuy s' ha axecat la comunicació als anarquistas qui's troban presoners en nostra ciutat. Ab tal motiu han tornat á admetre 'l ranxo que des de 'l dia 15 se negaren á tastar.

La Junta organitzadora dels sometents armats de Catalunya ha acordat adoptar com á distintiu de sos individus un porta-fusell ab los colors nacionals ab la inscripció: «Sometents armats de Catalunya.»

En lo Teatre principal de Vilafranca del Panadés té lloch una reunió de vehins pera tractar de la organització del Sometent en aquella comarca. Fou nombrada una comissió organitzadora.

Segons veyém en la premsa de casi tot Catalunya, lo temporal de vent s' ha dextat sentir per tota la terra, causant en molts indrets perjudicis de consideració, especialment en las comarcas de Tarragona, Lleyda y costa de Llevant.

La Academia de Taquigrafia de aquesta ciutat, celebra sessió solemne ab motiu d' haver sigut colocat en lo Saló de sessions lo retrato del fundador de la Taquigrafia espanyola en llengua castellana D. Francisco de P. Martí. Fou llegida una notable necrologia d' aquest, obra de nostre distingit colaborador D. Ramón N. Comas.

*Dia 18.*

La premsa de Tarrassa felicita á son Ajuntament per haver adoptat las tradicionals bandes rojas que caracterisan als Ajuntaments de nostra terra.

Copiám de *Lo Catalanista* de Sabadell:

«A nostre particular amic y compatrici D. Ramón Brú, amo de la tintoreria del mateix nom, li ha sigut

concedit privilegi d' invenció per un nou procediment de tenyir blau tina en peça.»

En lo «Centre Catalá» de Vilafranca del Panadés se celebra una nombrosa reunió de propietaris y rabassers, als qui lo president d' aquell proposa la fundació del Gremi agrícola-municipal de Vilafranca, essent la proposició rebuda ab entusiasme pels concorrents, que al acte nombraren una comissió ab amplias facultats pera l' indicat objecte.

*Dia 19.*

Es rebuda noticia de que 'l dia 9 sortiren de Munich las obras ab que 'ls artistes de Baviera concorren á nostra próxima Exposició, essent ditas obras en nombre de 65.

Ha plogut en moltes comarcas de Catalunya, y ab la pluja s' ha barrejada la neu, que ha caygut ab abundancia en los Pirineus y en los caps de serra més alterosos de nostras planas.

Lo Sr. Rector de la parroquia de Sant Feliu de Sabadell ha denunciat á la autoritat judicial la fulla que varias societats esperitistas y masónicas de aquella ciutat han fet circular convidant á un ápat de promiscuació pera 'l dia del Dijous Sant.

*Dia 20.*

Lo diari d' aquesta ciutat *El Noticiero Universal*, publica la llista provisional dels expositors catalans premiats en la Exposició de Chicago.

Llegim que l' Alcalde de Sant Feliu de Guíxols ha acordat que la estació telegráfica de la població preste servey permanent, mediant subvenció dels vehins de la localitat.

Procedent de Melilla, lo vapor «Larache» desembarca la tercera bateria del primer regiment d' artilleria de montanya y 224 soldats del regiment de Guipúzcoa.

Llegim que 'l Circol democrátich federal de Sabadell ha acordat presentar candidat en las próximas elecciones pera diputats á Corts d' aquell districte.

La mateixa associació acordá excloure del cens federal als individus del partit que concorren á la peregrinació obrera á Roma.

*Dia 21.*

Arriba á nostre port lo vapor «San Agustín», que torna de Melilla á aquesta plaça los primers batallons d' infanteria de San Quintín y Asia. En lo moll presenciá 'l desembarc una gran gentada. Los arribats venian molt contents, ab la cara extraordinariament

colrada; sos fusells Maüsser eran mirats ab curiositat per la gent.



Han sigut anuladas las eleccions municipals darrement celebradas á Cardedeu.



Está ja montada y á punt de funcionar la primera máquina que ha de recórrer la vía del ferro-carril de Olot, en la secció llesta de Girona á Amer. S' están montant duas máquinas més.



Cartas arribadas de Vich diuen que ha sigut rebuda ab satisfacció en aquella ciutat la noticia d' haverse concedit lo tractament de excelencia al seu Ajuntament.

*Dia 22.*

Llegim en la premsa de Girona detalls sobre la *huelga* dels treballadors de fàbrica de Ripoll y Campdevañol, dels que resulta que dita *huelga* persisteix per haver negat lo fabricant Sr. Badia la autorisació mediant la que s' haurian tornat á obrir las fàbricas tancadas. També resulta que 'ls obrers se mantenen dins d' una actitud no solament legal, sinó lloable.

*Dia 25.*

Las ceremonias de aquests sants dias han sigut celebradas en nostras iglesias ab la solemnitat de costúm. La visita als monuments ha sigut molt concorreguda, notantse en las portas de las iglesias abundancia de policia.

## LLIBRES REBUTS

*La Hostalera de la Vall, drama en un prólech y quatre actes,* per JOAQUIM RIERA y BERTRAN. Barcelona, en las principals llibrerias.

En Riera y Bertran es un escriptor elegant, fácil, polit, però 'l seu distintiu es la bondat. Las lletras catalanas tenen una pila de conreadors d' inteligencia granada, mes ben pochs de cor tan sá com En Riera.

Tantas y tantas obras que han brotat de sa inspiració fecunda y que ha escrit sa ploma que no coneix la peresa, totes se fan notar desseguida per exa sentor de benevolencia que acusa un esperit en ple equilibri. Que Deu li mantinga, y no 'ns entretingám, puix tenim espay no més per una nota.

Aquesta característica de nostre escriptor es especialment oviradora en lo drama *La Hostalera de la Vall*, perquè en ell no hi es solament com á flayre que se 'n desprén, sinó fins com á propósit pare de la obra.

La segona dona del pare té un mal nom en tots los llavis, una repugnancia en cada cor, y nombrosos anatemas en quiscuna literatura. La madrastra es una dona-rebuig que 'l sufragi universal dels sentiments vilipendia.

Es justificada aquesta aversió? Dexemsho corre; la

madrastra es un ser humá, del qui dita qualitat es un accident, y separadament d' aquest té 'l mateix esperit y las mateixas entranyas que 'ls altres sers humans.

Ab axó n' hi ha prou per deduhir que la madrastra está subjecte á la mateixa lley que tot ser humá, y té iguals aptituds pera complirla ó trepitjarla; dependint d' axó, y no de sa qualitat accidental, lo que sia un ser humá digne ó indigne.

Y com que, en efecte, axís com hi han mares que no son bonas, hi han madrastras que ho son, lo cor bondados d' En Riera ha sentit en lo menyspreu que universalment condemna á las madrastras la espinada de la injusticia; injusticia gran, immensa ab sols que comprega l' anatema un sol cas indegut, porque en aquell cas la injusticia pesa sobre la entera personalitat humana, que, allá hont se troba, existeix ab la integritat y plenitut de sos drets.

Veure axó En Riera, y posarse en activitat son esperit paladí de la rectitut, es tot hu. Y heusaquí l' origen del drama *La Hostalera de la Vall*, en que mostra 'l cor d' una madrastra ab tant d' amor per la filla del seu marit, y no filla seva, que ni la propia mare hauria passat ab major devoció 'l gran calvari de penas y sacrificis que tal amor li imposava.

¿Ha sigut sortat en sa campanya 'l generós defensor?

N' ha sigut, porque 'ls actes de *La Ramona* arriban á destruir la prevenció de la madrastra, y 'ns la fan estimar. Però, ho hem de dir ab franquesa, En Riera s' ha excedit en la batalla; ha sigut massa ardorós en l' atach, y ha anat massa enllá. Ha volgut demostrarho massa; y 'l furt que fá la Ramona al seu marit y la situació en que queda col·locada després que aquest assessina al Baró, sia per falta d' art en exposarho, sia, com deyam, perquè la embestida que prengué va dur massa lluny á En Riera, destruxen en bona part l' éxit anteriorment á exos epissodis conseguit.

Cal observar que en tota la obra 's nota que tot lo que té caràcter de comedia, es hermós, es preciós que enamora, però en tocant la corda dràmatica, ab ben pocas excepcions, disminueix l' agrado. Tingas en compte que no hem vist la obra en las taulas, ahont pot ser que l' efectisme escénich justifique lo que no s' hi troba en la lectura.

Ara, axó si, lo drama es bell, plé d' interés, de notable força emocional, y de molta y sana ensenyança per nostre poble, sobre tot pera 'ls menestrals y treballadors, que en ell veurán un quadro atractiu y boniquíssim de la vida del treball quan la sabiduría dels gremis no donavan ocasió de que uns s' enriquissen desmesuradament y altres sentissen l' odi del qui no pot ferho.

Y, además de tot axó, y d' estar escrit ab criteri intatxable y estil digne d' En Riera, lo drama respira aquell perfúm de bondat comunicativa que fá á las obras del celebrat Mestre en Gay Saber, dignes d' especial recomanació. — V.

*La Catalana.*—Imp. de J. Puigventós, Dormitori de St. Francesch, 5